

H25
7425

B R E F

innehållande

reflexioner öfver Gymnastiken och
Gymnastiska Central-Institutet,

af

DOKTOR T. J. HARTELIUS,

Lärare vid Kongl. Gymnastiska Central-Institutet.

5
Department of Hygiene and Physical Education
WELLESLEY COLLEGE
WELLESLEY, - MASSACHUSETTS

STOCKHOLM.

HOS A. BONNIER.

Pris: 1 Rdr Rmt.

THE UNIVERSITY OF NORTH CAROLINA
AT GREENSBORO
JACKSON LIBRARY

SPECIAL COLLECTIONS DIVISION
History of Physical Education
and Dance

B R E F

innehållande

reflexioner öfver Gymnastiken och
Gymnastiska Central-Institutet,

af

DOKTOR T. J. HARTELIUS,

Lärare vid Kongl. Gymnastiska Central-Institutet.

STOCKHOLM.

HÖRBERGSKA BOKTRYCKERIET, 1861.

C

DEPARTMENT OF HYGIENE
WELLESLEY COLLEGE
WELLESLEY, - MASSACHUSETTS

Spec 600

GV

471

58H370

1861

B R E E

innehållande

reflexioner öfver Gymnastiken och
Gymnastiska Central-Institutet

Doktor T. N. HANDELIN

P

613.71

H25

STOCKHOLM

WILHELM BOKFÖRLÄGGARE, 1861

DEPARTMENT OF HYGIENE
WELLESLEY COLLEGE
WELLESLEY - MASSACHUSETTS

Att dröja vid enskildheter ligger ej i den närvarande tidens skaphypne, men ett ord i sinom tid är icke hazardtärningens kast; det blifver en insats, huru liten den än må vara, med säker vinst för framtiden. De mindre intressen förlora sig väl i de större, liksom de mindre krafterna nästan alltid blifva obemärkta i skuggan af de större; men det lilla har dock sin betydelse för det stora. Hvad äro några vattendroppar i oceanen, och likväl består hela oceanen af vattendroppar. En litteratur uppkommer småningom och måste räkna ibland sig, äfven ringa, ja underhaltiga alster. Det varma nitet, den rena och goda afsigten verkar efter måttet af sina krafter, dessa må vara stora eller små. Betydelsen ligger också icke så mycket i den quantitativa storheten af vår verksamhet, som fastmer i den kvalitativa.

Talet om gymnastik kan numera icke vara främmande, knappast för någon enda, då gymnastiken blifvit allmännare i sin tillämpning, och talrika röster höjt sig för dess nödvändighet, som en nationalangelägenhet. Den har dock sina stadier, hvarunder den lika litet, som hvarje annat betydelsefullt, kan undgå att stöta mot meningsstrider, men den höjer sig snart öfver dessa och förklarar då, hvarest sanningen eller falskheten ligger. Med den domsrätt jag tror mig ega öfver det, som tillhör offentligheten och som sådant tager i anspråk ej blott min öfvertygelse, utan äfven min verksamhet, har jag utan konsiderationer uttalat i dessa bref min åsigt om gymnastikens närva-

rande ståndpunkt vid Gymnastiska Central-Institutet och an-
ställdes. Om man afräknar en och annan harang af småaktig
afund, så kan man med glädje höra utlandets yttrande om den
Lingska eller rationella gymnastiken. Det måste väl derföre
ligga hvarje svensk nära, och isynnerhet den, som trampar i gym-
nastiska spår, att veta, eller fråga hvaråt han går. Skall gym-
nastiken fortfarande vinna sympathier, så måste den kunna göra
räkenskap inför allmänheten och omsider i allmänhetens dom
finna rättfärdigande.

Stockholm d. 18 Maj 1861.

FÖRFATTAREN.

FÖRSTA BREFVET.

Den 6 Februari 1864.

Gymnastik och Nationalförsvar samt Förhållanden vid Gymn. Centr.-Institutet.

Fortfarande, liksom en från nationens djup uppvällande åder, utbreder sig tanken på nationalförsvaret, och en orolig ifver vill nu se detta färdigbildadt liksom genom ett »varde». Den mogna erfarenheten, som med ett lugnt och skarpt omdöme följer nationers liksom individers eldiga stnnder, fruktar öfverdrifter under dessa, kanske mera än hon misströstar om inflytandet af en väckande kraft under ett trögare tillstånd. Om man förspörjer från ett och annat håll en obenägenhet att instämma i en hänryckt acklamation åt den häftiga rörelse, hvarunder denna nationella angelägenhet synes vilja växa ut till en förestäld hjältebild, så har man ingen rätt att anse denna obenägenhet härröra af afvoghet eller ljumma sympatier för sjelfva saken, ty den har säkert enhälligt bifall; men huru det afsedda målet säkrast och lättast skall uppnås, är något, hvarom meningarnn kunna dela sig. Naturligtvis måste en fråga, af det omfång och den betydelse som denna, genomgå allvarliga diskussioner, och önskligt vore att dessa hölle sig till hjertat af saken och ej måtte uttänjas på något så oväsentligt som, hurudan uniform skall bäras.

Den mest glädjande företeelse är en temligen allmänt uttalad åsigt om nödvändigheten af gymnastik- och vapenöfningar i skolor såsom en blifvande *grundval*, hvarpå en

nationalbeväpning kan hvila; men med toma önsknings införer eller reformerar man ingen gymnastik, hvarken i skolor eller annorstädes. Nog har gymnastik liksom vapenföring, åtminstone vid många skolor inom riket, kommit med vid räkningen då frågan varit om gossens åliggande härstädes, så att i detta afseende talar man ej om något nytt, men man tänkte sig ej hvad gymnastik kan och bör uträtta, man gjorde sig ej reda för hvad denna förutsätter. Gymnastiken var i uppfattningen, der den kom så långt, af underordnad betydelse i förhållande till öfriga läroämnena, och anspråken på gymnastiklärarens kompetens blefvo i följd häraf obetydliga, liksom deras lön och anseende om möjligt ännu mindre.

Dessa för gymnastikens lif och framgång mördande hinder äro väl ej mera allmänt synbara, då flera skolor hafva insigtsfulle gymnastiklärare med förbättrade lönevillkor, men steget bör uttagas; gymnastiken måste i skolstadgarna intaga lika maktpåliggande betydelse som andra läroämnena; betyg öfver framsteg och visad flit i gymnastik bör tilldelas skoleleverna af samma skäl som de tilldelas dem i andra läroämnena. De öfverdrifter och andra olägenheter, som man med skäl deraf kan befara, böra kunna förebyggas genom att binda gymnastikläraren genom ett strängt reglementariskt och vetenskapligt utarbetadt *schema* o. s. v. Ingen skolelev må ega rätt att befrias från daglig gymnastik, såvida ej särskilda förhållanden kunna bestämma det såsom en nödvändighet. Detta måste gälla för alla skolor, de privata icke mindre än de publika, från folkskolorna ända upp till de högre lärdomsskolorna. Äfven i alla flickskolor bör gymnastiken beifras med samma nödvändighet, dock bör naturligtvis här särskildt fästas afseende på rörelser, som passa eller icke passa könet, så att

t. ex. exercis och öfver hufvud all vapenföring ej här ingå i gymnastiköfningarna.

En stor svårighet för denna gymnastikens utsträckning ligger för närvarande i brist på lärare, som kunna värdigt handhafva densamma bland den uppväxande ungdomen. Icke heller fordras så obetydliga penningeanslag till aflöning åt lärare och uppbyggande af ändamålsenliga lokaler. De närmast framstående punkterna vid gymnastikfrågan äro således följande:

1. Införandet af en under tillbörlig kontroll stäld och efter en, såvidt möjligt är, reglementarisk föreskrift ledd gymnastik och vapenöfning för alla skolor och för alla skolelever, såvida ej nödvändiga undantag finnas.

2. Anskaffandet af lärare, som theoretiskt och praktiskt dokumenterat sig såsom kompetente till ledningen af gymnastiska öfningarna i dessa skolor.

3. En för dessa lärare tillbörlig och för deras ekonomiska existens tryggande aflöning.

4. Uppbyggandet af sunda och ljusa lokaler till storleken bestämda af skolungdomens antal och försedda med behöflig apparelj jemte vapenförråd.

Förverkligandet af dessa och andra härmed i sammanhang stående fordringar är ingen obetydlig sak, och endast gymnastikens nära samband med nationalförsvaret gifver hopp att erforderliga penningar skola blifva att tillgå och intellektuella krafter erbjuda sig. Regeringen har faktiskt uttalat sig för nödvändigheten häraf, då den utsåg en komité för utarbetande af ett förslag till ordnandet af gymnastiken inom riket, men besynnerligt nog blef ej detta förslag framlagdt för rikets senast församlade ständer, ehuru det var afslutadt innan ständerna sammanträd. Antingen detta förslag är värdigt antagas eller

icke, borde det väl så fort möjligt var godkännas eller utdömas, för att i förra fallet blifva en nationens fruktbärande tillhörighet och i det senare ej qvarhålla de för saken intresserade uti illusoriska förhoppningar. Tiden till nästa riskdag, om ej lång, fordrar dock till ansvar en försummelse, som vållar dröjsmål med ordnandet af nationens lifsfrågor.

Då man numera från skilda håll hör ropet om gymnastikens nödvändighet, är ej anledning att misströsta om dess framgång, men så mycket större uppmärksamhet bör egnas åt *sättet* för tillämpningen, att den ej förfuskas eller utbytes mot en för närvarande kringgripande ensidig exercismani. Att vapenöfningar och äfven så kallad exercis kunna och böra ingå i de gymnastiska öfningarna med skolungdom, är allmänt erkänt, men de böra lämpas efter ålder och kroppslig utveckling, de måste inpassas med en omsorgsfullt tillämpad gymnastik. Såsom lämpligt fysiskt uppfostringsmedel för gossen bör den mera rent militära exercisen minst uppskattas; och att låta den upptaga hela den tid gossen kan hafva för gymnastik, måste anses för vanvett.

Förnämsta anledningen till dessa reflektioner gifver kongl. gymnastiska centralinstitutet. Att lärare vid detta institut skulle ega en sund uppfattning af gymnastiken och skulle veta att på ett sansadt och värdigt sätt tillämpa den, äro väl billiga anspråk; men det närvarande förfaringssättet med skolungdomens exercisöfningar derstädes bevisar tyvärr, att man ej gjort sig reda för gymnastikens verkliga betydelse. Kapten Wahlfelt, — i strid med öfriga härvarande lärares åsichter, — har nu delgivit skolungdomen från olika såväl privata som publika skolor sin afsigt att med dem bilda kompanier och företaga exercis och manöver, samt tillsagt, att hvarje gosse

öfver 13 år eger frihet att anteckna sig. Att detta nu skulle smaka den oerfarne gossen och ynglingen är naturligt, samt att deras föräldrar och målsmän, som ej öfvertänkt saken och icke ens visste meningen och villkoren, äfven skulle gifva sitt bifall härtill, var lätt att förutse; men så mycket mera förhastadt är det af kapten Wahlfelt att genom denna tillställning draga gossarne från en för deras helsa och fysiska utbildning lämplig gymnastik, i synnerhet då det varit öfligt vid centralinstitutet att bi-bringa de äldre gossarne en i sammanhang med gymnastiken stående vapenöfning och exercis. De yngre lärarne, som leda gymnastiken och vapenöfningarna med skolungdomen, hade äfven för afsigt att under nu pågående termin låta de äldre gossarne utan särskild afgift så väl exercera som öfva bataljonsmanöver, hvars ledning t. f. läraren löjtnant Ridderborg åtagit sig och redan påbörjat. Samma mål kunde således fortfarande med denna ungdom hafva uppnåtts med vinsten af en för gossens helsa nyttig gymnastik samt insparandet af tid och penningar. Kapten Wahlfelt har äfven gifvit allmänheten anledning att reflektera öfver de möjliga motiv till detta hans företag. Det ligger föreställningen närmast, att bevekelsegrunden varit ett brinnande nit att hos ungdomen uppmuntra och genomdrifva militära öfningar för att på denna väg begagna den nyvaknade andan att befordra nationalförsvaret, som är dagens framstående fråga; men i denna mening tillkommer det sorgliga, att en gymnastikens målsman och ifrige förfäktare misstager sig om vägen. Det ligger äfven som en möjlighet att tänka sig, att penningens lockelser, eller en inbillad ära vid en lysande uppvisning förmått en man, med åliggande så omfattande som Wahlfelts, att egna tid åt exercis med

skolungdom. Vi vilja ej antaga något af dessa senare motiv, ty det ena anger en småaktig egennytta och det andra en oförlåtlig barnslighet. Onekligen är kapten Wahlfelt exerciskarl mera än gymnast i detta ords strängaste mening. Derföre bör han otvifvelaktigt med de större resurser och talrikare biträden bland institutets kurs-elever, som föreståndaren ställt till hans disposition, kunna vinna ett mera gynnande resultat än vissa lärare i landsorten kunna ernå.

Ett visst ansvar faller äfven på professor Branting, att ej såsom föreståndare hafva haft kraft nog, att motsätta sig ett så öfveriladt ofog som det, att i en tidpunkt, då allmänheten blir betänkt på nödvändigheten att äntligen förebygga förslappningens framsteg genom att verkliggöra och fullständiga kroppsuppfostran, låta densamma i vissa fall öfvergå till nästan blott exercis, som deraf utgör en tillämpning likasåväl som fäktning, men är förhållandevis mindre tjenlig till den erforderliga utvecklingen. Jag skall längre fram ådagalägga, huru jag förstår, att oberoende af partimeningar uppskatta professor Brantings stora förtjenst om en annan del af gymnastiken, men så mycket mera kan man beklaga, att professor Branting i den nuvarande vinden låtit förleda sig till en ensidighet, som står i motsats till hela hans outtröttliga verksamhet inom gymnastiken. Så smärtsamt det måste vara att som lärare framträda i offentlig opposition mot en annan lärare vid samma institut, är jag dock skyldig sanningen och institutet att säga hvad andre dess lärare tänka i denna fråga, isynnerhet som en föregående artikel i denna tidning och i samma fråga gör en förvexling mellan kapten Wahlfelt och institutets öfrige lärare.

Den Lingska gymnastiken gäller mångestädes i ut-

landet som skylt till mer eller mindre gagn för hvad som borde vara hufvudsaken: ett utarbetande i de vetenskapliga riktningar professor Ling anvisat. Huru är det i sin helhet med denna gymnastik hos oss? Gifvas inga anledningar, att fråga: om man icke drager falska vexlar på densamma?

Har den slagit djupa rötter hos nationen? Har den lefvande ingjutit sig i det uppväxande släktet? Närgångna och säkert för många ömtåliga frågor; men bättre är det att om möjligt i tid skåda omkring sig och ransaka huru det förhåller sig, än att ovetande träffas af bestraffelsens dom. De pågående beväpningsrörelserna draga det svenska gymnastiska central-institutet närmare in på lifvet och ropa ett gif akt. Den allmänna opinionen, om än af många ansedd som en rö drifven hit och dit af vinden, är dock ofta sista instansen, och dess dom är vara eller icke vara.

Jag skall med några ord beröra verksamheten hos detta institut och söka visa, huruvida det kan sägas lösa sin uppgift såsom värdig handhafvare af den svenska eller Lingska gymnastiken, som är eller åtminstone borde vara en af Sveriges skönaste egodelar.

ANDRA BREFVET.

Den 26 Februari 1861.

Om Gymnastiska Central-Inst. och Sjukgymnastiken.

Det kongl. gymnastiska central-institutet räknar sedan sin uppkomst ännu ej ett halft sekel, en tid väl allt

för kort att, äfven under de lyckligaste förhållanden, gifva det en häfdvunnen stadga, men förunderligt kan det förefalla åtminstone för en och annan, att detta institut ej ingifvit i allmänna föreställningen någon riktig bestämdhet, någon omfattande klarhet om sin betydelse. Härigenom uppkommer ett omisskänneligt bryderi, då dess angelägenheter upptagas till diskussion; härigenom har det, man kan nästan säga, en generande ställning. Såsom af staten åtnjutande sitt pekuniera underhåll måste det antagligtvis vara af staten erkändt icke mindre i sina rättigheter än i sina åligganden. Först likväl under fortgången af sin verksamhet sättes det i tillfälle att visa huruvida det motsvarar den betydelse man fäst vid detsamma.

Alla statens institutioner måste, såsom de olika organerna i en organism, verka till ett gemensamt mål, neml. det helas bestånd och utveckling; och liksom organers samverkan förutsätter hos dem ett sjelfbevarande lif, så hafva äfven statens institutioner att bevara och utveckla en sjelfständig kraft, som kan ingå och bidra till statskroppens bestånd och framgång. I denna betydelse af institution måste grunderna sökas, för att antingen rättfärdiga eller utdöma en sådan. Såsom en oafvislig grundlag gäller det således för allt hvad lif och rörelse eger, att det blifver icke detsamma i morgon, hvad det är i dag. I vexlingen uppnå individer och stater, korporationer och institutioner sitt mål.

Allt hvad som tillhör offentligheten måste vara hemfallet under öppen och allmän diskussion, äfvensom det ej kan undandraga sig det allmänna omdömet, antingen detta utfaller gillande eller ogillande. Det närvarande har sin vädjande rätt, men går till mötes en oåterkallelig

dom i det förflutna. Må man frukta denna dom, men lyssna till dagens qväden, de må klinga harmonierande eller icke. Afunden och småsinnet få aldrig båda fötterna öfver det verkligt storas tröskel, och deras skrik bör aldrig förvilla sanningens klara stämma.

Då gymnastiska central-institutet är för ungt, att hafva någon egentlig historia, och dess födelsedag ej går längre tillbaka i tiden, än närvarande generation har skådat den, så kan ett omdöme om detsamma möjligtvis synas komma för tidigt. Detta kan hafva sin sanning här, liksom om man i allmänhet ville af outvecklade ungdomskrafter bestämdt säga, af hvilka effektiva resultat dessa i ett senare stadium skulle blifva mäktiga. Det är dock endast till det, som är, dessa reflektioner skulle sträcka sig, och utan minsta afsigt att tadla eller framkomma med personliga invektiver. Naturligtvis måste äfven det mest grannliga vidrörande af personers verksamhet angå dessa personer sjelfva, men det blifver ej derigenom personligt anfall.

Gymnastiken efter professor Lings uppställning utgrenar sig i fyra hufvudriktningar:

1. Pedagogisk (subjektift aktif), der menniskan handlar genom sin egen kraft och utvecklar förmåga att sätta sin egen kropp under sin egen vilja.

2. Militär-gymnastik (objektift aktiv), der menniskans handling innefattar en strid med en annan yttre kraft, hvarunder hon söker antingen med något yttre ting såsom vapen eller genom sin egen kroppsliga kraft sätta en annan vilja under sin.

3. Medikal-gymnastik (subjektift passiv), der menniskan söker antingen sjelf genom passande ställningar,

eller medelst andras biträde öfvervinna eller lindra lidanden, som uppstått genom rubbningar inom organismen.

4. Estetisk gymnastik (objektift passiv), hvarigenom människan i det yttre söker åskådliggöra sitt inre, sina tankar och känslor.

Gymnastiken har i den menskliga organismen sin enhet och kan derföre i sina utgreningar återföras till denna enhet. Anatomien och fysiologien äro den botten, hvari den liksom hela medicinen i allmänhet har sitt rotfäste och drager sin lifskraft. Den skjuter upp likt ett träd med stam och krona. Det inre sammanhanget förlorar sig derföre icke i gymnastikens olika afdelningar, utan dessa uppgå i sina resultat liksom uti en levande frukt, som är människoslägtets fysiska och moraliska förädling.

Må man söka teorier nära och fjerran inom de gymnastiska annalerna, må man försöka tillämpningen af dessa inom det praktiska gebitet, och säkert skall hvar och en, som har tanke och öga för gymnastik, erkänna, att ingenstädes finnas klarheten och bestämdheten uttalade så, som inom det Lingska systemet. Den estetiska gymnastiken blef likväl af professor Ling blott antydd och har ej heller sedan vid gymnastiska central-institutet såsom en särskild afdelning i praxis varit tillämpad. Förlägenhet skulle säkert blifva kännbar, äfven hos den bäste gymnast, att ex professo framträda i estetisk gymnastik. Må denna om möjligt ligga som ett behagligt draperi kring de öfriga gymnastikgrenarna; må denna, hvar helst den kan räkna slägtskap, intränga i allmänna lifvet; sjelfständig kan den ej ännu som gymnastik framträda åtminstone ej bland gymnastikens vapenbrak.

Det är de öfriga afdelningarna, som taga gymnastiska central-institutet i anspråk. Medikal- eller sjukgymnasti-

ken har onekligen vid detta institut blifvit omfattad med det varmaste nit och vi våga säga med den lyckligaste framgång studerad. Detta berättigar kanhända ändock icke till stora förhoppningar om dess framtid och utbredning, såvida man ej kan säga att denna framgång sträckt sig utom institutet, och inom detta ej kommit längre än till en enda man. Må man dock ej misströsta om det, som redan från födelsen bär sanningens drag, och i fadergåfva fått snillet's stämpel. Må man med glädje betrakta sjukgymnastiken, sådan den för närvarande utöfvar vid gymnastiska central-institutet sitt välgörande inflytande. Den har koncentrerat sig i sitt inre lif till bestämda lagar, hvarefter den utvuxit i en omfattande mångsidighet. Medgifvom öppet, att här fordras studium, vana och erfarenhet. Efter kännedom, medelst anatomien, icke blott om organers form, läge, utsträckning och sammanhang, utan äfven om deras väfnader och dessas elementära delar, kommer ett icke mindre viktigt och intressant studium om dessa organers verksamhet (fysiologi). En noggrann kännedom om det normala måste vara afgjord, innan man kan följa organers afvikelser eller deras patologiska förhållanden. Med grundlig och klar insigt i dessa kunskapsgränar, med troget och säkert omdöme kan inflytelsen af rörelse i viss mån a priori bestämmas; men här om någonstädes måste teorierna och erfarenhetsrönen ständigt mötas, och i bästa förstånd upplysa och kontrollera hvarandra.

Intet organ, ingen väfnad är oåtkomlig för inflytande af rörelser, som antingen direkt eller indirekt kunna tilltala dem; men inom menniskoorganismen, der hvarje system, hvarje organ, ja de minsta delar stå i beroende af hvarandra, är vägen, om också härigenom antydd, ej i öp-

pen dager lagd. Genom nervsystemets ingripande och modifierande i och af de andra organernas verksamhet, har väl sjukgymnasten ett rikt fält, och får säkert mången gång se, genom rörelseinflytande på dettas antingen periferiska eller centrala del, en välgörande effekt i helt andra organer. Blodets väg till kroppens olika delar, hvarunder det tillförer dessa delar behöflig näring, på samma gång det upptager härvarande obrukliga ämnen och fortskaffar dessa till andra organer, der de antingen elimineras eller för andra behof prepareras, anvisar vägen för gymnastens verksamhet och tillfredsställer honom ofta med tillståndets förbättrande, synbart, så väl i det allmänna, som enskilda. På samma sätt lyssna digestions, secretions med flera organer på hans verksamhet. Må gymnasten glädjas öfver det lyckliga han ser; men må han lugnt tänka och öfverväga, innan han drager slutsatser. Organerna sträfva till följd af en inneboende lag till harmoni i deras verksamhet, och denna harmoni utgör en sund organism eller helsa. Yttre eller inre agentier kunna upphäfva jemvigten, framkalla sjukdom, men organismen sträfvar att återtaga jemvigten. Må gymnasten därför böja sig i stoftet inför naturens makt, må han ödmjukt träda i dennas tjänst och skatta sig lycklig, om han i någon ringa del kan bispringa denna.

Det ligger vida utom ämnet att här beskrifva teorier och deras tillämpning inom sjukgymnastiken. Jag har blott med dessa korta anföranden velat antyda möjligheten af det sanna eller falska man räknar inom densamma. Afvägar och misstag ligga alltid mer eller mindre nära till hands, och äro naturligtvis icke mindre omöjliga inom gymnastiken än annorstädes.

Sjukgymnaster i Tyskland hafva funnit sin räkning

vid att, efter i Sverige inhemtad första kännedom om sjukgymnastik, låta den i deras hemland bära namnet svensk gymnastik. Tyskarnes kända förmåga, att genom tryck hastigt utbreda egna eller andras åsikter, har härutinnan icke heller förnekat sig. Icke så få volymer finnas redan tillgängliga inom den tyska sjukgymnastik-litteraturen, men det har inkommit i dessa skrifter genom djerfva hypoteser orimliga teorier, som blifvit farliga vapen mot gymnasterna, och, hvad värre är, mot gymnastiken själf. Vigtiga anmärkningar och skarpa ogillanden hafva blifvit uttalade af många läkare, som, fastän stående utom sjukgymnastikens praktiska gebit, hafva dock hvad den teoretiska delen beträffar obestridd domsrätt. För det fantastiska i dessa skrifter har det verkligt rätta och förnuftiga till större delen blifvit förbisedt, och det hela har stämpelats såsom oförnuft. Detta är så mycket mera ledsamt, som det framkallat en reaktion, hvilken för närvarande verkar hämmande på utbredningen af den svenska sjukgymnastiken.

Om Sverige har en ära af att vara moderland för en för menskligheten välgörande sak; om Sverige kan vara stolt af att räkna till sina söner män som Per Henrik Ling, så längtar, så väntar och hoppas det af den eller dem, som ingifvit förtroende till sin kallelse, välsignelserika frukter icke endast för närvarande, utan äfven för kommande släkten. År efter år fylla sig bröst af tacksamma känslor för hvad de se och erfara af sjukgymnastiken, men de hafva vemodiga föreställningar om dess framtid. Utlandet säger öppet, att man länge väntat att professor Branting skulle från trycket utgifva samlade resultat af en mångårig och rik erfarenhet inom det gymnastiska området och låta en tacksam efterverld mottaga dessa i arf. Varma

önskningar uttala sig säkert i detta hänseende hos hvarje svensk, som gläder sig åt gymnastikens framgång. Man har hört många beklaga, att professor Branting har ingen värdig efterträdare, äfvensom en och annan riktat förbräelse mot denne man att ej hafva bildat en sådan. Må det förra djupt beklagas, men icke kan det falla som ansvar på professor Branting, att icke hafva bildat en värdig efterträdare. Verkliga gymnaster framspringa icke lika lätt som fotografibilder. Man får icke vänta, att tiden i hvarje decennium skall vara frikostig med framstående män.

Man har äfven framkommit med anmärkningar att sjukgymnastiken upptagit tid och krafter till förfång för gymnastiken i allmänhet. Sanningen härutaf är mera skenbar än verklig, ty man måste erkänna att gymnastiken, vare sig den pedagogiska eller militära, har att tacka sjukgymnastiken för sitt systematiska ordnande, för sitt vetande, hvarföre detta, och icke ett annat, är i ena eller andra fallet lämpligt. Detta vetande är ännu ej nog stadfäst, att sjukgymnastikens inflytande kan undandragas dem. De skulle snart inkomma i en torr slentrian, utan medvetande om sin verkliga bestämmelse. Denna betydelse tillsammans med den terapeutiska gifver full rättvisa åt rikets ständers beslut om sjukgymnastikens antagande af publik natur vid k. gymnastiska central-institutet, men olägenheterna af bristande bestämda stadgar vid detta institut hafva härigenom ökat sig. Härom skall dock först vid ett annat tillfälle talas.

TREDJE BREFVET.

Den 2 Mars 1861.

Den pedagogiska gymnastiken.

Man kan säga, att den pedagogiska gymnastikens idealiska mål är att undanskjuta sjukgymnastiken, eller förekomma sjukdomar. Om än detta mål ligger långt ifrån verkligheten, så har det dock förlänat den pedagogiska gymnastiken sitt adelsbref och lagt på dess ansvarsfulla kall det uppväxande slägtets fysiska uppfostran. Man är långt ifrån att ännu riktigt uppfatta och tillbörligt uppskatta denna gymnastik, ehuru den betingas i ungdomens fysiska utveckling, dess dyrbara helsa, samt frammanas af dagens företeelser.

Man har gjort sig föreställningar om densamma, nära nog liktydande med rörelser i allmänhet, hvarföre promenader, dans, hvarjehanda lekar, ja, äfven det mest orimliga skulle kunna få plats här. Att dessa föreställningar icke höra till sällsyntheterna, kan man finna af yttranden, som utmärkte män hafva haft i detta afseende. Under den pedagogiska föreningens diskussion vid årssammanträdet den 21 Mars 1856 föreslogs införandet af bollspel m. m. såsom mera välgörande än den metodiska gymnastiken, och år 1861 vid ett sammanträde i samma anda föreslogs återupplifvande af folklekarne såsom ett viktigt bihang till gymnastiken. Vid det faktiska anförandet, att man icke ser gossen lika mycket nu som förr åka källbacke, kasta boll m. m., anmärktes, att det ej är brist på ställen och tillfällen, som är förnämsta orsaken till uraktlåtandet af

dessa kroppsrörelser, utan det ligger i gossens uppfostran och nutidens lynne. Detta är en oförnekbar sanning. Nationer hafva sina olika bildningsperioder med sina karaktéristiska dygder och lyten, hvarunder individen under sina lefnadsåldrar har sina vanor, sina tycken och sina nycker. Man får väl ej antaga, att gossen eller ynglingen skulle i vår tid af slapphet eller sjuklighet sakna allt ungdomligt lefnadsmod, men han har icke tycke för de fordna kroppsrörelserna, han vill något annat. — De fordna idrotterna äro för hårdhändta och slagsmålen för vilda.

Denna hans vilja är ingen tillfällig nyck, den uttrycker en vida djupare betydelse, ty den uttrycker ett behof för hela hans andliga och kroppsliga väsende. Skaffa hit hvad som passar, och det skall kännas och fattas med ungdoms känslor och ungdoms sinne. Man har uppjagat de intellektuella krafterna och stämt de andliga strängarna; de kroppsliga få icke undertryckas eller gå under, utan de måste så att säga förändligas, de måste utpräglas, ej till en klumpig, omedveten styrka, utan de måste lämpa och forma sig efter den inre andans verksamhet.

Ju bestämdare man fattar den pedagogiska gymnastikens uppgift, dess mera måste den dräga sig inom de vidgade kretsar man af välmening velat tillägga den, men i samma mån vinner den i intensif betydelse. Det är att allt för mycket missförstå, så väl den egentliga pedagogiska gymnastiken, som dessa godtyckliga, oordnade lekar och kroppsrörelser, om man tror, att dessa senare skulle kunna ersätta den förra.

Följer man förutsättningarna för en stark och tryggad nation, så kan man komma till nödvändigheten af nationalförsvar och från detta till nödvändigheten af rent militära öfningar; men dessa förutsätta mera redan förutvarande

fysiska krafter, ungdomligt moraliskt mod, fosterländska känslor och tänkesätt, än de kunna sätta dessa som mål för sin sträfvan. Den pedagogiska gymnastiken åter har sin heligaste pligt att äfven börja, der hvarken den ena eller andra af dessa äro för handen; utan den måste framkalla dem i de blifvande resultatena, och i dessa hafva det dyrbara mål, för hvilket den gör sig sjelf till medel. Om den icke kan erkänna, som passande medel för detta ändamål, folklekarna och öfver hufvud alla oordnade rörelser såsom varande merändels ensidiga, så upptager den mer och mer de af professor Ling kallade militära öfningar, men på gymnastiskt vis ordnade och på gymnastiskt sätt tillämpade. Tager man nu äfven i betraktande förhållandet att, redan vid första tillämpningen af pedagogisk gymnastik, rent militära elementer ingå i densamma, så finner man, att man icke vid den gymnastiska undervisningen med ungdom bör eller ens kan strängt skilja emellan hvad som kallas pedagogiska och militära öfningar. Äfven om de militära öfningarna utsträckas till handgevärs-, bataljonsexercis och manöver, så få de icke skiljas från pedagogisk gymnastik, så vida man icke vill göra ett mord på denna och beröfva ungdomen dess inpulserande lif, samt förlama sjelfva de blifvande rent militära slutresultaten.

Må de, som yrka dessa öfningar åtskilda i skolorna, besinna, att de vilja skilja två, som äro ett. Skulle läroverk hafva större antal ungdom än en gymnastiklärare förmår tillhandtaga, så må han hafva biträde, men sjelf måste han öfvervaka och leda det hela. Anförandet, att en civil-lärare skulle företrädesvis framhålla pedagogisk gymnastik, och den militära de militära öfningarna, blifver haltlöst, om man utgår ifrån den enhet, som är i och för

sig sjelf mellan dessa gymnastikens delar, och ännu mer, om man ser på den uppgift de hafva att lösa.

Detta skall tydligare framstå, om man betraktar en förnuftig undervisningsmetod med skolungdom. Denna uppställles, tager rättningslinier med afpassadt afstånd: här äro väl redan grundelementer, som återfinnas genom alla de rent militära graderna ända ut i den finaste taktik. Man öfvar vändningar och marscher, något som väl måste följa militärlifvet allt igenom. Man bestämmer rörelser, fristående, eller med tillhjälp af apparelj afmätta och afpassade efter gossens eller ynglingens ålder, kroppsutveckling och fallenhet; dessa rörelser afse att genom gradvis utvecklande af kroppskrafterna, genom lifvande och stärkande af de olika organerna förebygga sjukliga utbrott, ja äfven i många fall utrota en mer eller mindre dold eller uppenbar benägenhet till abnormiteter. Vid en af gossens ålder och kroppsutveckling bestämd tidpunkt öfvas äfven vapenföring, men dessa öfningar äro icke lämpliga att upptaga för dagen gossens gymnastiktid, denna må vara en hel eller half timme; de må omvexla med gymnastik, som jemte dessa bör bilda ett för gossen passande schema. Ännu mer gör detta sig gällande vid handgevärs-exercis. Såsom regel måste man antaga, att alla militära öfningar, som företagas med skolungdom, måste omvexla med pedagogisk gymnastik.

I fråga om företräde af det ena eller andra vapnet, så intaga geväret och värjan obestriddt första rangen, vare sig gymnastiskt betraktade eller såsom försvarsvapen; sabeln må hafva hvilka sympatier som helst, så kommer han dock i sista rummet. Geväret kan vara passande för gossen att börja med, ty den skenbara motsägelse det skulle hafva i sin tyngd försvinner, då man betraktar sättet att

föra det under fäktning. Derefter kommer florett och sabeln sist. Detta är sagdt med afseende på början af öfningarna. Har man en gång börjat, så må gerna vapnen omvexla, och då må början ske med florett, som fordrar större känsla och finhet i dess förande.

Här kan man framkomma med ett inkast: icke kan en civil gymnastiklärare göra allt detta; men man kan äfven tillägga: icke kan en militärlärare *endast som militär* göra allt detta. Man måste förutsätta en läroanstalt, der tillräckligt kvalificerade lärare till detta ändamål utbildas, de må för öfrigt tillhöra det civila eller militära ståndet. Ett yttrande, som en utmärkt och varm fosterlandsvän lät undfalla sig, att det vore önskligt att militära personer ledde alla gymnastiköfningarna vid skolorna, är svårt att förstå, då det icke åtföljdes af någon motivering. Ty skulle en person befinnas hafva utmärkt fallenhet och brinnande håg för gymnastiklärare-befattningen, så vore det väl illa att hafva stängt vägen för honom blott derföre att han är en civil person. Man vågar väl icke obetingadt antaga, att militärer hittills varit och framdeles skola blifva de mest lämpliga att leda skolungdomens gymnastiköfningar.

Att den pedagogiska gymnastiken hittills vid rikets läroverk med få undantag varit af underhållig beskaffenhet, betingas af flera förhållanden: i oriktig föreställning om gymnastikens betydelse för ungdomen, oändamålsenliga lokaler, brist på dugliga lärare, brist på penningeanslag till lärares aflöning, och slutligen, att gymnastiken ej, enligt en fastställd lag, ingått såsom läroämne och ej haft lika rang med öfriga undervisningsämnena. Detta senare är af största vikt för vinnande af gymnastikens syftsmål. Gossens omyndighet ligger uti hans omogenhet i känsla, förstånd och uppfattning af egna, verkliga fördelar, och hans

rätt till andras pligtförbindelse att efterse och bevaka dessa. Man får således icke vänta, att gossen skall inse och uppskatta sin vinst af gymnastiken nog stor att väcka uppmärksamheten, uppmuntra hågen, lifva bemödandet till ordentlighet och flit under gymnastiktimmarne. Och likväl vet man huru mycket gagnet, i gymnastik som i andra ämnen, beror på gossens egen flit och ordning. Gossen har mäktiga bundsförvandter i håglöshet och ligkiltighet å ena sidan, i benägenhet att med själfrådighet spränga alla nödvändiga ordningsband å den andra. Hvarje gymnast önskar gerna se "tjufpojken" framkomma, så vida detta kan afgifva vittnesbörd om friskhet och liflighet, om "äkta krut och korn"; men gossen får dock tillhållas att springa fram på de fält, der han kan plocka lifvande och uppfriskande framtids-frukter. Man skulle tro, att gymnastiken borde hafva i sig sjelf någonting så lockande och uppmuntrande, att något bindande och tvingande för gossen ej behöfdes; men gymnasten har säkert till sin ledsnad sett, att ju mer en för gossen lämplig gymnastik tillhålles, dess mindre finner han sin räkning dervid, och i mån som fritt spelrum lemnas åt godtycket och själfsvåldet, minskas obenägenheten. Man får icke låta bedraga sig af de ljufva förhoppningar, att intresset för det rätta och nyttiga hos gossen kan väckas och underhållas så, att man i detta kan hafva en tillräcklig ledning och regulator för sitt förfaringsätt.

Att gossen åläggas genom skolstadgarna att gymnastisera är nödvändigt; men detta är blott halfmässyr. Gymnastikundervisningen måste upptagas i jembredd med öfriga läroämnena, betyg deröfver meddelas och gymnastikläraren måste vid skolan hafva samma anseende och samma rätt att yttra sig öfver sitt ämne som öfriga skolkolleger. In-

kast, som man har hört göras, att en gosse genom gymnastikbetyg skulle möjligen få lika många eller flera betyg än en annan gosse, som i läsning vore öfverlägsen, men vore nödsakad att afhålla sig från gymnastik, må väl icke vara något skäl, som har ringaste betydighet.

Vid gymnastiska central-institutet öfvas pedagogisk gymnastik med flera af Stockholms publika och privata skolor, hvarigenom tillfälle till öfning erbjuder sig för institutets kurs-elever, antingen dessa sedermera anställas som instruktörer vid regementen eller som gymnastiklärare vid skolorna. Särskild undervisning tilldelas äfven teoretiskt och praktiskt i linie- och apparelj-gymnastik, som egentligen utgör pedagogisk gymnastik. Någon kännedom i anatomi och fysiologi samt rörelselära anses för hvarje gymnast nödvändig och föredragas de derföre vid institutet.

Den pedagogiska gymnastiken, ehuru den för landet viktigaste och dyrbaraste, har dock ej vid gymnastiska central-institutet vunnit den utveckling och fulländning, att den kan bära nog klart vittnesbörd om sig sjelf. Om man ej kan säga att dess verkliga betydelse ej varit vid institutet förstådd och uppfattad, så kan man dock, utan att träda utom sanningen, våga påstå, att den ej varit omfattad med det lif, med den värma och uppoffring, som önskeligt vore. Det gryr dock en bättre dag för den samma. Hjalmar Ling har genom bedömandet och uppfinningen af en lämpligare apparelj, genom sin method att ordna och organisera gossarne under gymnastiken, genom sin insigt och erfarenhet att bestämma för gossen passande rörelser, tagit ett stort steg framåt.

Jag vill ingalunda framkomma med något loford, hvilket säkert är för Hjalmar Ling lika likgiltigt, för att ej säga förhatligt, som om yttrandet innebure tadel, men för

sjelfva saken måste denna sanning sägas, för att på samma gång innebära en önskan att icke endast institutet utan äfven hela landet måste få gagn utaf en förbättring, som är så maktpåliggande. Hvarje gymnast, som haft att göra med skolungdomen, har sig mer än väl bekant den vana och erfarenhet, som härtill fordras, för att någorlunda gå i land med företaget. Naturligtvis är ett stigande till förbättring på denna vägen icke mer omöjligt än på andra vägar, och hvarje sådant måste mottagas och emotses med glädje. Hvar och en, som har kärlek för sitt fosterland, som har känsla för dess framtid, måste af hela sin själ lyckönska alla de sträfvanden, som hafva till mål ungdomens förädling, vare sig den fysiska, moraliska eller intellektuella, ty dessa tre ingå uti hvarandra.

FJERDE BREFVET.

Den 27 Mars 1861.

Militära gymnastiken eller vapenföring.

Såsom redan till en del är visadt vid betraktelsen af den pedagogiska gymnastiken, finnas inga riktigt hållbara gränser mellan denna och den militära eller vapengymnastiken, såvida nemligen man låter bestämningen utgå från det väsendtliga i desamma. Att vilja förklara vapenöfningen vara blott medel för ändamålet att försvara sitt fädernesland, och den pedagogiska gymnastiken såsom ett medel *endast* för utbildandet af fysisk kraft, är en vilseledande uppfattning, ty den innefattar på en gång

för litet och för mycket. Af denna uppfattning hlifva dock till stor del förklarbara de hårdklyfna bestämmningarna och utspärrade beräkningarna, som blifvft gjorda för gymnastikens tillämpning inom skolorna.

En frisk kärna tager ett mosvarande omhölje, men fruktlös är mödan, att hålla det yttre friskt, om det inre är anstucket. Vackra äro de eniga tankarna om gymnastik och vapenöfningars införande i skolorna; viktiga äro förslagen att uppbygga rymliga, ljusa och, såvidt möjligt är, i allt ändamålsenliga gymnastiklokaler; maktpåliggande är bestämmandet af lämpliga och tillbörligt aflönade lärare, och betydelsefull är bestämningen af gymnastikens ingående såsom en integrerande del i skolan. Dessa punkter innefatta hufvudsumman, ty de bestämma alla andra, som med mer eller mindre nödvändighet komma att göra sig gällande vid sjelfva organisationen af gymnastiken. Må man icke alltför ihärdigt fixera aflägsna mål: såsom bataljons-exercis, färdigbildade befälhafvare och dylikt; ty då ser man ej hvad som ligger närmast. Ungdomens krafter måste väckas, de måste utvecklas; dess helsa måste bevaras och stärkas, dess mod lifvas och eldas för värdiga föremål; ungdomen måste lära fatta betydelsen af friska själs- och kroppskrafter såsom nödvändiga beting för en bestämd öfvertygelse och värdig sjelfständighet. Är icke en förståndigt tillämpad gymnastik ett af de kraftigaste medel härtill, så har man redan talat för mycket för densamma; kan icke gymnastikläraren taga sigte härpå och förstår han icke tillämpa gymnastiken så, att gossen föres i dessa riktningar, då är han ej värdig sitt kall.

Gymnastiken kan dock icke ensam åstadkomma detta, och anmärkningsvärda ord hafva i dessa dagar blifvit yttrade af en klarseende man, nemligen, att man icke får

vänta mycket af gymnastiken såvida ingen genomgripande reform i uppfostringsvägen öfver hufvud förspörjes.

Gerna må man kasta öfver bord alla pessimistiska åsikter och tro på en ständig nyfödelse af lif och kraft till mensklighetens utvecklingshistoria, men tiden har sina andliga kriser, som kunna fordra sin särskilda uppmärksamhet. Den så mycket öfverklagade vekligheten och fysiska svagheten är väl icke enbart, eller ens det förnämsta lytet, som tillhör vår tid. Må man skåda denna klart i ansigtet och vi skola kanske öfvertyga oss om det inre djupare lidande. Äro bildningselementen hopade eller öfvermäktiga ungdomens krafter, verka de en andlig öfverretning, åtföljd af slapphet: den andliga födan utan assimilation i uppfattning, förstånd och tanke, blifver lika litet lifgifvande som den materiella, då denna ej undergår en sådan. Det verkliga och nödvändiga behovet låter ej gäcka sig, och olyckligt om det först uttalar sig begripligt i hotande symtomer. Vanan och fördomen gro lätt fast vid det falska, men tagas ej alltid bort utan att framkalla kritiska stunder. De religiösa och moraliska sanningarna hafva sin gifna form, som under en viss tid står inför uppfattningen såsom oafvislig, men kan väcka tvifvel och grubbel under en annan tid. En hel generation kan här af taga intryck, den kan blifva vankelmödig och få sina andliga sjukdomsanlag. Lyckligt om man finner bästa botemedlet.

Huru skilda punkterna än må vara, från hvilka de olika statsmedlemmarnas sträfvan utgår, måste de dock sammanstråla i en enda focus, som ligger i nationens högsta och dyrbaraste intresse. Man måste derför vid alla de olika läroverken, förnuftigt organiserade, kunna återfinna en gemensam hufvudtanke, som är lärjungens ut-

bildning till en nyttig medlem i samhället. Gymnastik liksom hvarje läroämne, det må heta religion, historia, språk, filosofi m. m., är väl för gossen och ynglingen ett bildnings eller uppfostrings-medel, som har till ändamål att bereda honom till hans bestämelse i lifvet och hans ställning i samhället. Lärarne i skolan måste direkte vaka öfver fullföljandet af de olika läroämnena till bästa och lyckligaste mål. Äro ett misslyckadt skolschema eller olämpliga föreskrifter i vägen, så kommer lärarens ädlaste nit, att göra den sorgliga erfarenheten, att gossens andeliga förmögenheter, i stället för multiplikationen af vidgad åskådning med tilltagandet af intensif kraft, slappas och qvarhållas i förbund med fysisk svaghet.

Då läroämnens utsträckning i skolorna har sin hufvudsakliga bestämning af den närmast varande examen, som är studentexamen, kan frågan ej gälla direkte deras minskning hvarken i antal eller utsträckning, men väl en förbättrad method, som möjligen kan hafva till följd bättre resultat, med minskning i tiden. Naturligtvis har kunskapsfröet hos olika individer olika rik jordmån och bör derföre ej endast med urskilning utsås, utan äfven med omsorg efterses, att den ena brodden ej förqväfver den andra. Ett antaget oändamålsenligt skolschema kan väl ej bilda en barrière, nog stark att trotsa verkan af förenade krafter hos män af facket. Är behovet af reform erkändt och fritt uttaladt, är halfva segern vunnen.

Med olägenheterna för ögonen af olämpliga föreskrifter i skolstadgarna rörande methoden för läroämnens bibringande, må man spänna uppmärksamheten vid de föreskrifter man går att göra angående gymnastiken härstades. Skolorna äro förberedande bildningsanstalter för medborgare i hvarje samhällsställning och böra väl derföre

icke sättas på en ren krigsfot. Säkert skulle det komma att verka menligt på gymnastikens och vapenöfningens fruktbärande lif, om man besvärjer dem inom alltför stränga militära trollformler. För hoppet af gymnastikens genomdrifvande och lyckliga framgång i skolorna är rådet: »att ej taga för mycket för sig», att uppmärksamma.

De nu brukliga vapenöfningarna vid kongl. gymn. central-institutet äfvensom vid de skolor, der gymnastik varit öfvad, inskränka sig till dem med värja, bajonett och sabel. Det förhåller sig med vapnen som med andra ting: de uppkomma, växla och få form efter olika folklynnen, bildningsgrad och uppfattning af deras ändamål och betydelse, men sänka sig äfven vanligen med den nation de tillhöra ned i en hänsvunnen tidsålder. Förändringen bestämmes efter den mensklige andens utvecklingsstadier, ty i mån som denna vidgar sitt inre lif och uppfattning, konstrueras och tillämpas ändamålsenligt de yttre tjänande medlen. Klumpiga äro stridsyxan och klubban, vittnande lika mycket om andens barndomstid som om en rå, till större delen omedveten styrka, lömska och grymma äro dolken och knifven och väcka afsky inför det moraliska medvetandet.

På närvarande ståndpunkt och uppfattning af vapnens betydelse blifver en framstående böjelse hos den ena nationen för ett, hos en annan för det andra vapnet mindre märkbar. Såsom karakteristiskt för folkens olika nationallynne, hvilket den allmänna bildningen söker utjemna, är dock interessant att se en benägenhet hos nordbon att slå eller hugga, och hos sydbon att stöta och sticka. Efter vapnets beskaffenhet, såsom längd och tyngd, fattas det med en eller två händer, och kan vid fäktning med fästadt afseende på anfallens beskaffenhet delas i stöt- och hugg-

vapen. Om man ser bort ifrån yxan, bilan, knifven, dolken, lansen, piken såsom icke eller mindre brukliga vid fäktning, och från gymnastisk synpunkt betraktade mindre lämpliga, åtminstone flertalet af dem, så har man värjan, bajonetten och sabeln att bruka, antingen lika mot lika eller olika.

Om människan å ena sidan kan sägas genom förnuftets stigande herravälde mångfaldiga medlen efter ändamålsens bestämning, så få dessa medel å andra sidan en stor enkelhet derigenom, att de noggrannt bestämmas till hvad de skola vara. De döda tingen undanträngas af den förnuftiga anden, som allt mer och mer gör sig gällande äfven inom materiens område.

Dessa satser tillämpade på vapenföringen gifva ett klarare begrepp och ett riktigare omdöme om densamma samt en ledning för dess tillämpning. Det fordras en viss muskelkraft för hvarje frivillig rörelse, och hvarje bestämd rörelse förutsätter viljebestämning, härutaf får vid fäktning sättet att föra vapnen sin bestämning, och härutaf får vapenföringen sin gymnastiska betydelse. Man kan säga att vapnet har sitt ändamål deruti, att det kan användas till anfall eller försvar mot en fiende, och bör till sitt konstruktionssätt lämpas härefter. Detta är sannt, men blott det lilla ordet »kan» hänvisar på mennisko-organismens bestämningsgrund såsom den nödvändigaste och viktigaste. Fingrarnas löpning på tangenterna vid piano-spelning väcker mången gång förundran. Färdigheten beror på ett genom vana och arbete uppkommet bästa förstånd mellan viljan och muskelverksamheten, men naturligtvis måste tangenternas läge till hvarandra äfvensom deras motståndskraft rätta sig efter det normala af fingrarnas beskaffenhet och muskelkraft. Sanningen och det

rätta hafva alltid ändamålsenligheten hos sig såsom en oeftergifflig lag. Är ett vapen till sin form och beskaffenhet lämpadt efter en ändamålsenlig mångsidighet för viljebestämningen och muskelkraften, så är ett sådant vapen icke endast i gymnastiskt hänseende uppskattbart, utan blifver det äfven såsom anfalls och försvarsvapen.

Värjan är ett vapen, som synnerligen lämpar sig för mångsidighet i rörelseformer under ett noggrannt iakttagande af symetrisk bestämdhet och harmonisk regelräthet. Värjan är i detta afseende ett af de finaste och renaste vapen, som, utgörande under dess bruk liksom ett med människokroppen, tager lättaste impuls af känsla och viljebestämning. Dess företråde i gymnastiskt hänseende, äfven såsom anfalls- och försvarsvapen betraktadt, framför sabeln underskrifres af en hvar, som handterat dessa båda vapen och reflekterat deröfver. Den omnämnda nationella fallenheten, som skulle hafva sammanbundit sig med det ena som stötvapen eller det andra som huggvapen, försvinner vanligen efter någon öfning.

Fäktning med bajonett och sabel har äfven i människokroppen sina oafvisliga lagar, af hvilka rörelseformerna och sättet att föra dessa vapen få sin bestämning, och här inträffar det likaledes, att dessa rörelseformer gifva vapnen sin krigiska betydelse.

Professors Lings stora förtjenst låg just häri att han uppfattade vapnens verkliga betydelse, och kunde derigenom för öfningarna angifva en väg dittills okänd. Den tanken står fast att vapenföringens ändamålsenlighet, såsom gymnastik betraktad, sammanfaller med ändamålsenligheten af vapnen till försvar eller anfall. Hos mången har dock uppkommit den föreställningen, att de, som tala om vapenföringen såsom gymnastik, väl kunna mena

ärligt, men misstaga sig om vapnens krigiska natur eller verkliga betydelse. Men villfarelsen är just hos den, som icke inser, att ingen annan kan blifva en verklig fäktare, än den, som ställer sig på den gymnastiska basen, som håller sig inom organismens rörelselagar, som uppöfvar känsla, uppfattning och tillämpning af dessa rörelselagar. Färdighet i fäktkonsten beror ej endast af rörlighet i armen eller hastighet i benen, den är individualiserad i subjektets hela fysiska och psykiska sfer.

Har kongl. gymnastiska centralinstitutet faktiskt bevisat så väl vid den teoretiska som praktiska sidan af vapenföringen, att det uppfattat och tillämpat densamma på ett sätt, som rättfärdigar förtroendet staten har gifvit det och mosvarar de förhoppningar landet har till detsamma, samt häfdar sitt anseende i utlandets ögon? Svar afgifves ärligen genom afslutad kurs med militära och civila elever.

Möjligen »göres här icke mera vittnesbörd behof» om förtjenster och fel. Institutets nit och ihärdiga ifver, att framdrifva och uppdrifva vapenöfningarna, måste erkännas och, ifrån denna sidan sedt, kan det göra anspråk på ett väl förtjent loford; men att hinna till ett bestämdt mål fordras icke endast att gå, utan förnämligast att veta huru man går. Man kallar gymnastiken i Tyskland, sådan den utgått härifrån, rationel gymnastik, markerande derigenom dennas medvetna värde midt emot tyskarnes »turnen». Rationel gymnastik, den må kallas sjuk- pedagogisk- eller vapengymnastik, måste således innebära en förnuftig sjelfständighet, en bestämd uttryckt åsigt öfver hvad den vill och kan uträtta, hafvande sitt mål att föra till endrägt rörelsekrafter, som, under det de verka i riktningen till stärkande af helsan, lifvande af modet, vidga resurserna icke blott för sjelfförsvar, utan äfven för anfall.

Institutet har dock i sin vapentheori och vid den praktiska utöfningen kommit på afvägar, derigenom att det, i stället för den noggranna uppfattningen af det vävendliga, fastnat inom några yttre bestämningar. Den högt beprisade vapenteorien har härigenom lupit ut i saftlösa detaljeringar, som äro ur stånd att hålla den praktiska utöfningen inom menniskoorganismens och formskönhetens lagar. *Kan man ej stå, så blifver gången antingen omöjlig eller raglande. Förbiser man vid vapenöfningen, att lägga till grund de första, enkla, förnuftiga elementerna, så blifver hela fäktkonsten alltigenom obestämd och falsk* — det mest ansträngda nit uträttar då ingenting. En riktigt gifven utgångspunkt går till en bestämd slutpunkt genom en linie, som sammanfaller med det rätta, det sköna och verkligt ändamålsenliga. Sjelfva öfningarna äro ett mer och mer sammansmältande af vapnet och fäktaren, åskådliggjordt genom rörelseformer. Vapnet användes, kan man säga, för att framlocka känsla och förmåga af korrekthet, beständighet och mångsidighet af rörelsekraft, som till större delen finnes, men måste väckas, lifvas och förädlas. Här kan man sluta till det maktpåliggande, att vid ledningen af dessa öfningar afpassa ett lagom, ty för mycket blifver alltid en motarbetande svaghet.

Möjligen skall man utropa: pedanteri och galenskaper, som vid fäktning ingalunda böra komma i fråga! Vi vilja ej bestrida, att mer än en har lärt att fäkta, utan att några egentliga theoretiska begrepp särskildt ingått i medvetandet och qvarstått i minnet, liksom mången kan vara tänkare och vältalare utan att hafva i minnet logikens eller retorikens satser, men i dessa fall äro de dock närvarande, fastän de mera obemärkt inkommit.

Äfven ett ytligt betraktande af fäktningen sådan den

utöfvas vid institutet kan svårligen undgå att icke finna, att något fattas och något oriktigt inkommit. Om än det kan sägas, att det varit obetydligt, som blifvit förändradt af professor Lings system, så har dock detta obetydliga varit nog, att lägga hinder i vägen för utbildandet af fäktkonsten, sådan den kan och bör vara. Att på en relativt kort tid kunna åstadkomma vid fäktningen rörlighet, raskhet och liflighet är vackert, men det är dock ej allt.

Såsom ett auktoriseradt gymnastiskt institut har det sin pligt att tillse, att öfningarna hållas inom gränssorna, der helsan och intresset kunna trifvas. Missnöje, slapphet och sjuklighet bland kurseleverna äro dock ingalunda sällsporda företeelser. Alla, hvilka komma som elever till gymnastiska centralinstitutet, hafva icke fallenhet och lust för gymnastik, liksom slapphet och sjuklighet hos dessa kunna uppkomma utan att institutet har någon del deruti, men en jägtande ifver, den må vara aldrig så väl menad, leder lätt till öfveransträngningar, och säkert kan institutet ej härutinnan rentvå sina händer. Tunga rustningar må uppskattas till hvad nödvändighet som helst för fäktningen, ett längre dagligt bärande under häftiga rörelser kan obestriddt medföra för helsan menliga följder, och kunna på så sätt äfven tynga, ja döda känslan och själen i fäktningen. Må man ej misstaga sig om sättet att, såsom det heter, härda sig för möjligen kommande mödor; all öfning bör innebära ett samlande af krafter, men genom ett oklokt förfarande kunna redan för handen varande förråder gå förlorade. Det är viktigt att besinna, att ett öfverdrifvet uppöfvande af muskelkraften verkar förlamande på själskrafterna, emedan nutritionen, som skall ersätta den vid sådana ansträngda öfningar större förbrukningen, derigenom företrädesvis drages åt den fysiska sferen.

Jag har förut i mina från trycket utgifna bref från utlandet yttrat min åsigt om uppvisningar i gymnastik och huru dessa uppvisningar kunna verka menligt på bedrivandet af gymnastiken. Hvad examen eller uppvisningen vid gymnastiska central-institutet beträffar, så är uthållandet af 5 till 6 timmar på examensdagen hvarken nyttigt eller nödvändigt, då undervisningen under hela kursen sker inför öppna dörrar. Enär betygen icke bestämmas af uppvisningen, så synes det långa utdragandet på tiden med fäktningen, både i sina rimliga och orimliga tillämpningar och variationer, vara öfverflödigt, helst spektatörer hafva säkert hvarken pretentioner eller åstundan af ett längre fortsatt skådespel. Det kan möjligtvis vara roligt, att åse lärare fäkta mot elever, helst om en enda tager icke mindre för sig än fyra elever på en gång, men för öfrigt är väl detta af likgiltig betydelse på sjelfva examensdagen. Det skrifna vackra talet blifver efter föregående teoretisk examen och det långa vapenngnyet för större antalet åhörare endast en »ljudande malm och en klingande bjellra», huru tankvärda saker det än må innehålla.

All utveckling förutsätter relativa brister och ofullkomligheter, men det negativa kan i en framtid få positiv betydelse. Det kongl. gymnastiska central-institutet kan hafva sina brister, sina svaghetssynder, men dessa äro korrektibla, och gymnastikens numera erkända betydelse borgar framtiden för detsamma. Må man glädjas, att gymnastiken kommit på sin nuvarande ståndpunkt, men må man i nationens och mensklighetens namn önska dess vidare framgång.

FEMTE BREFVET.

Den 15 Maj 1861.

Några anföranden om gymnastikens organisation.

För omkring 3 år sedan såg jag väl ej något skriftligt anförande, men hörde ofta muntligen utaf gymnasten De Ron, då nyligen hemkommen från Petersburg, der han som gymnast oafbrutet verkat i 25 år, omtalas ett af honom vidt omfattande förslag till organiserandet af gymnastiken inom det ryska riket. Efter en hård och ihärdig kamp för gymnastiken hade han lyckats förvärfva den uppmärksamhet och förtroende äfven inför de högsta personerna i ryska hufvudstaden, och ville nu genom att gifva den organer och organisation låta den som ett nationens lifselement pulsera ut i hvarje dess del. Jag vill endast anförä enstaka grunddrag derur: ett gymnastiskt Central-Institut i hufvudstaden med filial-instituter i åtskilliga andra rikets städer, i hvilka gymnastikens afdelningar skulle tillsammans theoretiskt studeras och praktiskt utöfvas, samt lärare bildas för gymnastikens ledning å andra ställen. I rikets hvarje läroverk, såväl de militära som civila, skulle gymnastik och vapenföring utöfvas; här skulle eleverna, i mån de hunno utbildas, biträda som instruktörer vid undervisningen, och på så sätt kunde, äfven efter De Rons åsigt, enligt hvilken en instruktör blott skulle undervisa och leda ett mindre antal elever, ändock tillräckligt antal af de förra blifva att tillgå. I de högre skolorna skulle jemte gymnastik och fäktning äfven så mycket öfvas i

exercis och manöver, att vid inträffande krig det skulle vara fullt utbildadt underbefäl, i motsats till den åsigt, som snarare vill söka sådant bland den stående härens utmärktare soldater.

Detta De Rons förslag, liknande temligen ett äldre från Central-Institutet 1823 utgånet, möter i punkten om bildandet af underbefäl ett viktigt motskäl nemligen, att det är medborgerligt orätt att sålunda predistinera den förmögnare gossen till befäl åt den fattiga, som ej är fäderneslandet så mycket godt skyldig. Detta motskäl, som är af den natur, att blifva allt viktigare ju mera mensklighetens nuvarande tendenser utveckla sig, kunde dock mildras, om man för fattiga gossar, som utmärka sig i dylika öfningar, beredde särskildt tillfälle att gratis konkurrera med sina förmögnare jemnåriga.

Då jag eftertryckligen nödgas anmärka hurusom den till sin natur applicativa exercisen icke för tidigt må inkräkta på de öfningar, som afse hela kroppens friska utbildning, hvilket gäller vida mera både hemma och i krig, än blott färdighet i exercis, ser jag mig föranledd, att uttryckligen reservera mig mot den misstyding, att jag ej skulle ifrigt önska, att detta eller dylikt förslag måtte bringas till afgörande genom praktiska försök.

Onekligen innefattar detta förslag äfven i de här enstaka och nakna grunddragen en vacker och storartad tanke. Om man ser i tidens allmänna sträfvan en enhets tanke, så måste det vara angeläget, att uppfostringsanstalterna, tagna i deras allmänna betydelse af moraliska, intellektuella och fysiska, så vidt möjligt är, innebära en sådan för att förekomma eller utrota i tänkesättet all kastanda, qväfva fördomar och ensidiga parti-intressen. Na-

tionalförsvaret låg möjligen för ankar här och hvar i föreställningen, men det drefs emellertid ej, som nu, i allmänna opinionens strömdrag, och likväl omfatta de här antydda De Rons satser sjelfva grundfonden till denna stora nationalfråga. Väckande gehör hos flera af Rysslands dignitärer fann förslaget nåd inför storfursten Constantins ögon och skulle säkert redan här firat sin tillvaro, såvida ej omkostnader dervid rest sig i afskräckande dimensioner. Med rik erfarenhet, liflig fantasi, men af ett orubbligt beslut att genomföra en ändamålsenligare gymnastik och vapenföring, hvad pekuniära uppoffringar staten dervid än måtte vidkännas, såg De Ron sitt bemödande stranda just mot denna klippa.

Ehuru hans förslag till ursprung och syfte närmast angick Ryssland, var tanken hos honom temligen införlifvad, att det kunde uppmärksammas, hvarhelst man gjorde min af att ega gymnastik, eller ville hafva en sådan. Med eldigt mod och lågande tillgifvenhet för hvad han ansåg vara gagnande landet och den enskildte, ville han äfven här i Sverige genom reformer anvisa för gymnastiken en bättre framtid. Elev af Professor Ling, dyrkande dennes snille och beundrande dess gymnastiska skapelser, ville han ej erkänna åtminstone den närvarande vapenöfningens äkthet vid gymnastiska Central-Institutet, men alla inkast strandade, om ej mot en lika stor våltalighet, så mot en icke mindre envishet. Troligtvis var De Ron med sitt häftiga och oroliga lynne ej rätta mannen, att genomföra reformer, äfven om rätta tidpunkten varit förhanden, men hans åsikter om gymnastiken böra uppskattas och hans ihärdiga arbete deruti lofordas. Glömskan är förr eller sednare den enas och andras lott, men De Ron kan hafva den tillfredsställelsen, att hans tankar om gymnastikens

betydelse för nationen upplefvat nästan i alla de tal och skrifter, som sedermera försports öfver detta ämne.

Både i ord och skrift har under sista tiden den meningen ofta blifvit uttalad, att svenska gymnastiska Central-Institutet ej uppfyller landets rättmätiga kraf. Såsom centrum för gymnastiken måste denna här vårdas och utöfvas vetenskapligt, för att på ett fruktbärande sätt kunna utbredas öfver hela landet; men i närvarande skick tyckes Institutet hafva otillräckliga både inre och yttre krafter för detta ändamål. Det är isynnerhet skarpskytterörelserna, som kommit gymnastikfrågan till hjälp, och gifva hopp om framgång åt förslag till förbättringar af gymnastiken i hela riket.

En af Kongl. Maj:t tillsatt komité har i Oktober 1859 afgifvit förslag till stadgar för Kongl. Gymnastiska Central-Institutet, och för den gymnastiska undervisningen i riket. Förslaget är utförligt med noggranna bestämmingar; angående Gymn. Central-Institutet äro de väsendtliga olikheterna med hvad der förut är statueradt:

a) Förlängning af tiden för kursens genomgående ifrån 6 månader, som hittills varit den vanliga tiden, till 14 månader. Till elev vid Gymnastiska Central-Institutet må ingen kommenderas eller af direktionen antagas, som icke eger en frisk och stark kropp samt goda anlag och själsförmögenheter; ej heller någon, som uppnått 30 års ålder, med undantag likväl i sistnämnde hänseende för dem, som önska bildas till sjukgymnaster. Tillämpningen af denna föreskrift kan blifva en utaf gymnastikens största fördelar, ty om slumpen, ekonomiska bestämmingar eller andra tillfälliga beräkningar utan egen eller andra underställd pröfning kasta personen in på den gymnastiska banan, så blif-

ver säkert en sådan gymnast i de flesta fall ej lyckligare för gymnastiken, än tillfredsställelsen hos honom själf.

b) Lärarepersonalen kommer ej att stiga öfver hvad den för närvarande är, ty en föreståndare, 2 öfverlärare, 4 underlärare och 2 lärarinnor gå jemt upp i antal mot det, som af komitén föreslås, men för lärares kompetens föreskrifves kunskaper och aflagda duglighetsprof, som försäkra om deras förmåga och sätta dem i tillfälle att verka på deras blifvande platser. Det bestämmes nemligen en professor och en lärare för hvardera af den pedagogiska, militära och medicinska afdelningen; tre underlärare, hvilka, enligt direktionens pröfning, biträda vid undervisningen och öfningarna i den mån, som deras biträde vid ena eller andra afdelningen behöfves.

c) I stället för den närvarande styrelsen, direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk, föreslår komitén en af Kongl. Maj:t förordnad direktion, bestående af en ordförande och tre ledamöter (en militär, en skollärare och en läkare). För denna styrelses förfaringssätt föreslår komitén noggranna föreskrifter.

d) Uppå direktionens förslag utnämnes af Kongl. Maj:t till föreståndare på 3 år den utaf professorerna, som till denna befattning kan anses mest lämplig. Betydelsen af föreståndare, på sätt som komitén har tagit den och i föreskrifter uttalat, ställer denne i en bättre dager till Institutet, än hvad förut varit fallet; ty skulle man, som begreppet väl kan gifva anledning till, tänka sig en värdigt kvalificerad föreståndare, endast såvida han i kunskapsväg i alla till gymnastiken hörande grenar samt andra egenskaper, som till denna befattning höra kunna, öfverträffade de andra lärarne, så skulle det kanske blifva en omöjlighet, att få en sådan. En lyx öfverstigande Institutets till-

gångar och till föga fromma för detsamma skulle åter en föreståndare vara, som blott representerade den yttre makten och disciplinen. För Institutets heder må gerna glömskan lägga sig öfver dess förflutna blomståndigheter, dess menskliga små bekymmer och hvardagsstrider, till större delen uppkomna af bristande bestämda föreskrifter; men olägenheterna äro alltför mycket af erfarenheten bevittnade, att man icke är färdig med förhoppning motse något bättre.

e) Undervisningsämnena och öfningarna vid Gymnastiska Central-Institutet upptagas af komiterade till antal och utsträckning egentligen ej utöfver hvad de förut varit, och detta med rätta, ty ingen skall med skäl kunna säga att icke Institutet framhållit en mängd både theoretiska ämnen och praktiska öfningar, och det kanske till och med för mycket, särdeles hvad de praktiska öfningarna vidkommer. Den medicala eller sjukgymnastiken har, hvad godt den än för den enskildta uträttat, framkallat vid Institutet många stridigheter, många ledsamheter derigenom, att den ej, i likhet med pedagogiska och militära afdelningen, varit af staten bestämdt erkänd. Flera viktiga skäl rättfärdiga komiterades förslag, att låta den medicala gymnastiken intaga en nivellerande del af den tredelning, som utgör det hela. Schemat öfver läroämnena äro följande:

f) *A) Pedagogiska kursen.*

Theoretiska ämnen.

Praktiska ämnen.

1:o Anatomi och Fysiologi.

2:o Gymnastikens allmänna grunder.

3:o Grunderna för pedagogisk gymnastik. Öfningar i pedagogisk gymnastik.

a) Fristående gymnastik.

a) Fristående gymnastik.

b) Gymnastik med redskap.

b) Gymnastik med redskap.

c) Språngöfningar.	c) Språngöfningar.
d) Grunderna för Undervisningsmeddelande.	d) Undervisnings meddelande.
4:o Grunderna för Militärgymnastik.	Öfningar i Militär-gymnastik.
a) Gevärsexercis och Infanteri-manöver.	a) Gevärsexercis och Infanteri-manöver.
b) Vapenföring.	b) Vapenföring.
1) Värjföring.	1) Värjföring.
2) Sabelföring.	2) Sabelföring.
3) Bajonettföring.	3) Bajonettföring.
c) Undervisningsmeddelande.	c) Undervisningsmeddelande.
5:o Grunderna för medicinsk gymnastik.	Öfningar i gymnastikens användande på sjuka.
a) Sundhetslära.	Ytterlära.
b) Förbandslära.	
c) Ytterlära.	
6:o Grunderna för estetisk gymnastik.	
(Föredragas i sammanhang med gymnastikens allmänna grunder.)	Simning.
	Målskjutning.
	Ridning (frivilligt).

B) Militärkursen.

Denna är lika med pedagogiska kursen utom lansföring och fäktning med olika vapen, som blifvit tillagd den militära kursen, då deremot den pedagogiska kursen har sig tillagt gevärsexercis och infanteri-manöver.

C) Medicinska kursen.

Theoretiska ämnen.

- 1:o Anatomi och Fysiologi.
(För dem som icke vid medicinskt läroverk genomgått en kurs i dessa ämnen.)

- 2:o Gymnastikens allmänna grunder.

- 3:o Grunderna för pedagogisk gymnastik.

- a) Fristående gymnastik.
b) Gymnastik med redskap.
c) Språngöfningar.

- 4:o Grunderna för militär-gymnastik.

- a) Värjföring. } Frivilligt.
b) Sabelföring. }

Praktiska ämnen.

- Öfningar i pedagogisk gymnastik.

- a) Fristående gymnastik.
b) Gymnastik med redskap.
c) Språngöfningar.

- Öfningar i militär-gymnastik.

- a) Värjföring. } Frivilligt.
b) Sabelföring. }

- 5:o Grunderna för medicinsk gymnastik. Öfningar i gymnastikens användande på sjuke.
a) Sundhetslära.	} För dem som
ej förut genom-
gått kurs i dessa
ämnen.
b) Förbandslära.	
c) Sjukdomslära (allmän och speciell pathologi).	
d) Ytterlära.	
- 6:o Grunderna för estetisk gymnastik.
(Föredragas i sammanhang med gymnastikens allmänna grunder.)

Vid detta schema visar det sig huru svårigheter kunna möta vid bestämmandet af läroämnena, antingen dessa lemnas för generellt eller utgå i detalj. I hela schemat finnes väl ej något theoretiskt ämne upptaget, som ej, strängt taget, skulle kunna hänföras under gymnastikens allmänna grunder. Innefattas härunder det allmänna i gymnastiken och under grunderna för pedagogisk-, för militär-, för medicinsk-gymnastik det speciella, så borde väl intet uppställningen varit i 1:o Anatomi och Fysiologi. 2:o Gymnastikens allmänna grunder. 3:o Grunderna för pedagogisk gymnastik o. s. v.

Grunderna för medicinsk gymnastik äro sundhetslära, förbandslära, sjukdomslära och ytterlära, men männe icke anatomi och fysiologi äro nödvändigare grunder och med lika mycket eller mera skäl borde kallas så, än förbandslära och sundhetslära. Det skulle säkert falla läkare svårt att bestämma, hvad de egentligen skulle undervisa uti vid ordet ytterlära, och tills dato har bestämdt ingen gymnasteröfver gjort sig reda. De, som vid något medicinskt läroverk genomgått en kurs i anatomi och fysiologi, fritagas från dessa ämnen vid institutet; äfvensom genomgåendet af grunderna för militär-gymnastik, såväl de theoretiska som praktiska, är frivilligt; sundhetslära och förbandslära falla äfven bort från dem, som förut litet eller mycket dermed

sysselsatt sig, och hade man fortfarit litet till att så der reducera, så hade ytterlära och gymnastikens allmänna grunder återstått, ty billigtvis borde man önska att sjukdomslära (allmän och speciel pathologi) inhämtades annorstädes än vid gymnastiska institutet. Detta är väl att göra honnör för herrar medici, men icke hade det varit nedsättande för dem att genomgå examen i hela sin utsträckning; vore det ingenting att lära på lektionerna, så behöfdes ingen tid användas härpå, utan examen blott tagas. Såsom anatomien för närvarande läses vid gymnastiska central-institutet med afseende på det gymnastiaka, är säkert ej så obetydligt att inhämta för en medicine kandidat, licenciat eller doktor. Omorganisering af institutet afser väl förnämligast, att hvarje lärare skall intränga i den theoretiska och praktiska del han är satt till målsman för, och öppna dess inre helgedom för andra. Komitéen har trott, att gymnastikens grenar skulle ömsesidigt vinna på, att de tillsammans studerades vid institutet: detta är en så gifven sanning, att det är omöjligt, att någon kan bildas till gymnast utan att hafva gjort bekantskap med gymnastiken i sin helhet. Här är icke frågan om gymnastiskt lindanseri, om akrobatiska tillställningar eller dylikt befängdt upptåg, utan om gymnastik som ett fysiskt uppfostringsmedel och såsom sådant bör någon kännedom äfven i hvad som kallas grunderna för militär-gymnastik ingå hos hvar och en, som ex professo skall utöfva någon gymnastik-afdelning.

Om gymnastikens organiserande i riket utgå komitéens föreskrifter till universiteterna, elementar-läroverken, folkskolelärare-seminarierna och folkskolorna. Häröfver har på sista tiden blifvit både skrivet och taladt mycket, men huru mycket än de olika förslagen divergerat i bibestämningarna, sammanfalla de dock i hufvudfrågorna. Så förena

sig alla åsigter att gymnastik och vapenföring böra göras så allmänna som möjligt, lokaler uppbyggas och lärare bildas; detta har fastgjort sig i allmänna opinionen som ett *conditio sine qua non*, att man numera anser dess realisation såsom nödvändig; men det kostar dock penningar, mycket penningar. Om ej någon anledning är förhänden till den misströstande frågan "hvar taga bröd i öknen", så kan kanske förlägenheten blifva stor nog att skaffa tillräckligt penningeanslag. Man inser numera temligen allmänt det billiga och äfven nödvändiga uti, att gymnastiklärare måste hafva, om än sparsamma löner, så åtminstone så mycket, att de kunna befrias från nöd, ty på annat sätt är det ej möjligt att tänka sig deras arbete i gymnastiken med intresse och framgång.

Åsigterna äro mycket delade angående det antal skolgossar en lärare kan hafva på en gång och huru många arbetstimmar af detta slag på dagen han kunde stå ut med. Detta är bedömdt efter den hittills brukliga methoden vid ledningen, och de redskap, som hittills varit använda samt de resurser man i öfrigt har egt. Ofvannämnde komité har föreslagit 60 å 70 elever eller åtminstone icke öfver 100 och vid läroverk med 200 elever och derunder borde antagas en gymnastiklärare, men utöfver detta antal fordrades biträde. Det finnes personer med erfarenhet i denna sak, som föreslå blott 30 skolynglingar vid undervisningen och påstå att, om antalet går deröfver, kan ej gymnastiken ledas med tillräckligt afseende och lämplighet för ungdomen. Förutsätter man nu, att, under skolornas tillökning i antal, och elevernas numerära stigande i dessa, gymnastik skall införas såväl i privata som publika skolor, sträckande sig äfven till folkskolorna, så synes det, som det ej skulle

blifva en lätt sak, att förse alla dessa med tillräckligt antal kunnige och praktiskt dugliga gymnasitklärare.

Slutsatserna vid bedömandet af den ena eller andra frågan bero naturligtvis af de grundsatser man utgår ifrån, såvida dessa annars logiskt tillämpas. Den lefvande organismen och det individuella förhållandet ger gymnastiken sin bestämning och gör den omfattande, mångsidig och svår i sin tillämpning. Liksom moraliska olikheter uppenbara sig hos individerna, så äro äfven de kroppsliga anlagen olika, eller negatift: benägenheter för abnormiteter och sjukliga företeelser visa sig hos den ena mer, hos den andra mindre. Man skulle således kunna tro, det en olika tillämpning af gymnastiken behöfdes för hvarje individ, men begifver man sig för långt in på denna väg, blir det endast irrfärder, och man kommer säkert som gymnast att leka blindbock.

Den pedagogiska gymnastiken är för relativt friska personer och har särskildt för ungdomen den viktiga uppgift, att vara ett prophylaktikum mot sjukdomar både i en tidigare och sednare period; men liksom sundhetsläran håller sig inom temligen bestämda grupper af näringsämnen, som blifva, med urskiljning af ålder, kön, lefnadsförhållanden och dylikt, tjenliga för mängden af menniskor, så kan äfven den pedagogiska gymnastiken tillämpas gruppvis med afseende på ålder, anlag, utveckling m. m. Här möter nödvändigheten, att rörelseschema med erfarenhet och sakkännedom noggrannt utarbetas för hvarje klass med olika kroppsutveckling och gymnastisk färdighet. Härigenom kan uppkomma vid olika skolor en behandling och enhet, som hindra det godtyckliga och ofta okloka förfaringssättet vid skolungdomens gymnastik. Om man fasthåller, att gymnastiken måste hafva, liksom en

förständig diet, något bestämdt, så finner man det haltlösa i en gymnastik, som går tillväga den ena dagen på ett, den andra dagen på ett annat sätt. Antalet af rörelseschema, som gradvis gå ifrån lättare till svårare utförbara rörelser, måste vara stort nog att kunna lämpas efter ålder, utveckling och färdighet. Vapenföringen, som rätt använd försvarar sin plats i gymnastiken, bör inrymmas i de rörelseschema, som beräkna något avanserade krafter hos ynglingarna. De rent militära öfningarna företagas endast höst och vår med de äldre ynglingarna.

En så ordnad gymnastik kan vid uppvisningar eller examen afgifva vittnesbörd om sin halt och betydelse, samt kontrollera lärares nit och duglighet, i stället för dessa spektakel-effekter, som man vid uppvisningar så ofta lägger an på, bevisa hvarken det ena eller andra, om icke, att man har en förvänd smak, och en oriktig uppfattning af gymnastiken. Några inkast mot betyg öfver gossens eller ynglingens skicklighet i gymnastik kunna rimligtvis icke heller finnas, sedan gymnastiken funnit reglementärisk method.

Jag har redan förut nämnt, att Hjalmar Ling visat vid gymnastikundervisningen med ungdom en method, som tyckes kunna med ett mindre antal lärare, ändock gifva bättre valuta af gymnastiken. Hvar och en skall säkert vid åskådandet af hans gymnastiklektioner öfverraskas af en ordning, som tyckes gå liksom efter mekanikens bestämdhet. Grunderna för denna disciplinära ordning äro följande: med noggrannhet utarbetade bestämda rörelser för hvarje afdelning eller rotklass; inöfvade rotmästare, som sjelfva gymnastisera på särskildt tid, men leda de olika rotklasserna vid dessas gymnastiktider; en på minuten skeende uppställning vid ljudet af en pipa, hvarefter

de olika rotklasserna på enahanda tecken utföra sina olika rörelser. Fördelarna af detta sätt äro: *a)* en gymnastik passande för gossens ålder, helsa, krafter och fallenhet; *b)* en disciplinär ordning, som nästan endast efter denna method är möjlig bland ungdom, *c)* besparandet af lärare, ty efter denna anordning beror det numerära antalet af ungdom blott af lokalen och dess inredning. Hjalmar Ling vill åtaga sig, att när som helst göra en gymnastikuppvisning utan att han sjelf ens behöfver vara närvarande. *d)* Besparandet af tid, ty på en half timma kan afslutas rörelser, som äro lagom för befördrandet af ungdomens helsa och deras kroppsliga utveckling.

Gymnastikindelningen af tid har hittills ingalunda varit den ändamålsenligaste; således bestämdes gymnastiken till den tid, då gossen fulländat lästimmarna, vid middagen eller aftonen, lika mycket om han var trött eller hungrig: vidare fick han sin anpart af gymnastik 2 å 3, eller högst fyra timmar i veckan. Nu händer det, att vid de tillfällen, der det gymnastiseras blott 2 gånger i veckan, tiden utsträcket hvarje gång till 2 timmar, men detta blir en mycket onyttig tidsspillan; ty kan en half timmas gymnastik riktigt tillämpad vara nog för dagen, så måste på två timmar det antingen blifva för mycket, eller på orätt sätt gymnastiseras. Detta otillbörliga har väl hufvudsakligen berott på ungdomens tid i skolorna eller af bristande utrymme å gymnastik-lokalerna, men har dock sin sannskyldiga orsak deri, att man ej tilldelat gymnastiken sitt värde eller vetat uppskatta vigten af ungdomens fysiska uppfostran, ty i detta fall hade den nog fått en passande tid bland lästimmarna. Man har nu på sednare tiden ofta underställt sig den frågan, huru många gånger i veckan bör ungdomen gymnastisera, och är nu temligen öfverens,

att det bör ske en timma hvarje dag, denna tid likväl äfven innefattande vapenföringen. Skulle en timma hvarje dag af de vanliga arbetsdagarna ej kunna afstås till gymnastiken, så blir det en fördel, att få en half timma dagligen framför 4 timma 3 gånger i veckan.

Det är dock ingen lätt sak, att införa denna disciplin och denna ordning bland ungdom, hvarvid det måste gälla som hufvudsak, att bibehålla lusten för gymnastik hos gossen, och säkert är, att fastän Hjalmar Ling med sin vana och mångåriga erfarenhet häri lyckats, det icke lyckats en hvar gymnast. En icke obetydlig lättnad i detta afseende måste likväl inträffa, om gymnastiken lyftes till rang och värdighet med gossens öfriga läroämnen, hvarvid intyg öfver flit och skicklighet antingen som lockande eller afskräckande skulle bidraga, att stämma allvaret, lifva hågen och uppmuntra fliten.

En annan vigtig punkt i den pedagogiska gymnastiken är apparatens beskaffenhet. Om någon besöker gymnastiklokalerna i Sverige, så skall han finna redskapen i den ena, vara lika de, i hvarje annan: såsom stänger, linor, stegar, häfplankor, vippmast, plintar, språngapparater och möjligen ännu en och annan pjes. Närmaste frågan härvid är nyttan och ändamålsenligheten af gymnastikredskap i allmänhet. I den Lingska gymnastiken och särskildt inom sjukgymnastiken är betydelsen af de rörelser, som bestämmas af den modifierande människokraften, högt uppskattad framför inflytelsen af kraften hos döda ting. Också besöker man de krassare Turnanstalter i Tyskland — tyskarna hafva på de sista tiderna genom införandet af finare rörelser, genom liksidighet och en vexlande mångfalld mycket förändrat turnväsendet, — så intages man af en vemodig känsla vid betraktande af de-

ras sönderbråkande ansträngningar på deras gymnastikapparater, och frågan framkommer: hvarföre denna ansträngande muskelnötning? Man svarar: för att blifva frisk och stark, för att få en hårdad kropp. Men likväl ser man dessa knubbiga och knutiga personer med magert och blekt utseende, med matt och likgiltig blick förkunnande tomhet af intellektuellt lif och andlig kraft. Dylikt kan man nog få se äfven på våra svenska gymnastiklokaler, eller hvad säga om dessa utliggningar i linor, stänger och pinnstolpar, dessa ideliga armansträngningar och hoppningar med deras följder? — Värst försyndar man sig genom svåra och tröttande rörelser med en genom ansträngande läsning redan uttröttad ungdom. Nog kan det sägas, att det är andra krafter, som tagas i anspråk vid studier, än de, som anlitas vid gymnastik, samt att gymnastikens uppgift är att kontrabalansera dessa olika krafter, men detta måste rätt uppfattas. För att tänka fordras hjerna, men hjernan är ett organ, som fordrar sin näring, såväl som hvarje annat organ, det vill säga ersättning af ämnen, som vid all ansträngning i ökad mängd bortgå. Såsom villkor för lifvet och helsan är ett ständigt förnyande af ämnen, som bortgått; hunger och törst tillsäga då vi hafva behof af mat och dryck, liksom trötthet står på vakt mot öfveransträngning. Tröttheten utbreder sig vanligen öfver hela kroppen, äfven i de fall, då ett eller färre antal organer företrädesvis ansträngas, beroende på organers sympathier så väl i lidande, som välbefinnande. Man måste noga skilja mellan öfning och ansträngning: den förra innefattar ett lifvande och stärkande af våra organer, ett underhjelpande af deras functioner genom framkallandet och underhållande af normal näring och således välbefinnande; den sednare åter innebär redan

ett för mycket af bortgående ämnen, som ej hinna till fullo ersättas genom nya tillkommande ämnen, hvarigenom trötthet och svaghet infinna sig. Forseras denna ansträngning tid efter annan, så verkar den icke endast tyngande och nedstämmande på våra kroppsliga och andeliga krafter, den lägger äfven grunden till sjukdomar af olika slag. Man förstår häraf huru öfveransträngd tankesysselsättning verkar tröttande icke endast på vår hjerna, organet för tanken, utan äfven på hela vår organism; man ser vidare huru en ansträngande gymnastik efter ansträngda studier icke kommer att verka uppfriskande, utan tvärtom mera dödande, just genom ett vidare uttömmande af det, som redan är för litet. Men man kan äfven häraf draga slutsatsen, att lindriga rörelser fördelade på olika organer, måste verka omstämmande och helsobringande efter stillasittande sysselsättningar.

Det kan derföre hafva en förklaringsgrund, att en och annan gymnast uppskattat till ringa betydelse appparelj-gymnastiken sådan den i allmänhet utöfvas, ty den är på detta sätt för flertalet mer än tillbörligt kraftuttömmande. Man måste dock icke här gå för långt och ex tempore vara färdig utdömma apppareljen, ehuru man i många fall kan önska en förbättring härutinnan. Hjalmar Ling har dels infört åtskilliga nya redskap, dels förändrat redan förut varande, för att få mera begränsade och bestämda rörelser. Ändamålsenligheten hos de särskilda redskapen är i mån de så att säga kunna begränsa både det kvalitativa och kvantitativa af en rörelse.

Nära frågan om ändamålsenligheten af de egentliga gymnastikredskapen sammanhänger en annan fråga, som af Hjalmar Ling, om ej ännu till fullo besvarad, så åtminstone upptagen, neml. huruvida icke för olika ändamål bestämda

maskiner kunna; genom förbättrad konstruktion, på samma gång de närmare komma att tjena detta sitt bestämda ändamål, äfven få en gymnastisk betydelse. Det har förut blifvit sagdt att ändamålsenligheten hos våra fäktvapen, vare sig till anfall eller försvar, sammangår med ändamålsenligheten i gymnastisk betydelse. Allt arbete innebär en vilja, en sträfvan till ett mål, men sättet och medlen att uppnå detta mål äro flerdigiga. Den dagligen rikare erfarenheten i användandet af ångan och dylika krafter är en daglig segerfest af den menskliga anden, som herrskande går i alla riktningar och friköper från förnedrande slaveri, men ej från arbete, ty arbetet är mensklighetens lif, och utveckling, dess historiska betydelse. Man har anledning att glädja sig öfver mekanikens resultater, men ännu har väl ej de för arbetet yttre tjänande medel vunnit den ändamålsenlighet och relativa fulländning, att man icke kan hoppas vidare förbättringar häruti. Oaktadt det af gammalt heter, att arbetet stärker, kan man icke förneka det ensidiga, som vidlåder vissa handteringar och yrken, äfvensom att i allmänhet arbetet vid fabriker och maskiner anlitar vissa kroppsdelar med förbigående af andra. Det lider intet tvifvel, att ju icke flera af dessa arbetande kunde genom uppmärksamhet undvika något af det ensidiga vid deras arbetsrörelser,

Vissa arbeten sysselsätta företrädesvis armarna, såsom smedens, kopparslagarens; vissa skuldror och rygg, såsom rodd; och andra benen, såsom jagt, dans. Om man ordnade lättare arbeten, med eller utan maskiner, så, att de tillsammans kunde bilda liksom ett rörelse-schema, som tog i anspråk de olika kroppsdelarna, så kunde man

på detta sätt få en för helsan och kroppsutvecklingen nyttig öfning med förutsättning likväl, att den ej öfverdrefts. Härtill kom äfven, att man med gymnastik kunde förena en direkt ekonomisk fördel, ehuru denna naturligtvis blefve af underordnad betydelse. Finkänsliga gymnaster och flera med dem skola säkert häpna öfver dylika djerfva och profana åsigter af gymnastiken, men det är dock icke så farligt. Man talar numera temligen allmänt om den moraliska, intellektuella och fysiska uppfostran såsom börande följå åt. Likaså är man ense om, att alla ensidigheter härutinnan böra undvikas. Hvarje gymnast, som med något klarseende öga följt gymnastiken, har tydligen bevittnat, att det ingalunda inträffar, hvad man möjligtvis skulle tro, att ensidiga öfningar gifva skyndsammare, och ännu mindre gifva de säkrare resultat, än när öfning sker lika på båda sidor; så kan man vid handgevårs-exercis öfvertyga sig om, att den tvåsidiga öfningen lika fort leder till färdighet och ger på samma tid en större säkerhet och stadga i rörelsernas utförande.

Tillämpar man detta vid den fysiska uppfostran t. ex. under yngre åren hos dem, som hufvudsakligare komma att sysselsätta sig med kroppsligt arbete, så skall man säkert finna, att en omvexlande inöfning i hvarjehanda lättare arbeten, der eftertanken efter råd och lägenhet tages i anspråk, jemte de kroppsliga krafterna, skulle i icke ringa mån både andligen och lekamligen bereda de unga individerna till den tidpunkt då deras egentliga framtida sysselsättning skall taga sin början. De allvarsamma föreställningar om gymnastikens införande äfven i folkskolorna bevisa, att man insett nödvändigheten af kroppsuppfostran, men en mera ensidig eller rent af skadlig uppfostran låter väl knappats tänka sig, än den, som hittills van-

ligen vid folkskolorna erhållits, der en massa barn sammanhopas i till individernas antal trånga och osunda rum och under en 8 timmars tid lösligen lär sig några utanlexor, som litet eller intet tala till förståndet, känslorna och hjertat.

Kunde man tänka sig skolorna i allmänhet såsom uppfostringsanstalter, der sedlighetsbegreppen, som likt ömtåliga plantor hos de unga individerna framskjuta, sorgfälligt vårdades, der förståndsförmögenheterna fingo en för deras utveckling passande ledning och den fysiska uppfostran behörigen efterfrågades, så hade samhället och staten de källådror, ifrån hvilka »lifvets vatten» uppvälla. Samhällsmedlemmarna hafva dock en helt olika verknings-sfär, som fordrar olika resourser, hvilket förklarar, om icke rättfärdigar, det jäktande nit, att forsera studierna vid elementarläroverken. I konsekvens härmed borde det företrädesvis läggas an på utvecklingen af de kroppsliga krafterna i folkskolorna, och kunde det sägas, att den morali-ska uppfostran någonstades har en större vikt, så är det i flickskolorna. Den friska vind af nyvaknade fosterländska känslor, som för närvarande genomila folken, tyckes hafva fört oss närmare betydelsen af kvinnans uppfostran. Vår landsman Doctor Ulrich har med det största nit och med de varmaste känslor allt sedan sitt första uppträdande på den gymnastiska banan kämpat för kroppsuppfostran i allmänhet och isynnerhet hos kvinnan. Hans årsberättelser och öfriga skrifter äro nästan glödande i denna riktnin-gen. De framhålla våra förvända samhällsvanor, våra fördomar, som ligga i vägen för en enkel, naturenlig andlig och kroppslig uppfostran.

Lika mycket. «om vid gossens och ynglingens uppfostran gäller det om flickans, att gymnastik är nödvändig

och dess införande vid alla flickskolor måste på det varmaste beifras, men ännu mindre i detta, än i förra fallet är gymnastiken i och för sig sjelf nog att förebygga den ofta anmärkta svaghet och sjuklighet, som så allmänt inställer sig hos qvinnan. Hemska äro dessa hastigt uppkomna sjukdomar af ena eller andra slaget, som ofta innan kort bortrycka personer från deras verksamhetskrets, från släktingar, från vänner och lämna der sorg och saknad, men fruktansvärdare äro dessa medfödda eller förvärfvade långsamma sjukdomar, hvilka liksom i en dyster natt framläpa lifvet. Ett sorgligt arf efter föräldrar mottaga barnen i de sjukdomar, hvilka såsom en oundviklig följd af de förras antingen sjelfförvållande eller icke, åtfölja de sednare. Ehuru icke alla såkallade ärftliga sjukdomar oundgängligen skola utbryta, hålla de alltid öppna vägar, der de af obetydliga anledningar kunna framträda.

Blodfattigdom, bleksot, oordningar i nerf- och sexualsystemet, hafvande till följd eller varande en följd af organiska eller funktionella störelser i färre eller flera organer, är något, som alltför beklagligt allmänt finnes så hos den yngre, som äldre qvinnan. Detta är ett förhållande, som bör på det högsta behjertas, ty det har en tendens att fortgå på bredden slägte efter slägte. Att bota en sjukdom liksom hvarje ondt är säkraste vägen att först angripa sjelfva orsaken, men flera sådana kunna vara, och ligga gömda den ena bakom den andra, att de äro svåra eller omöjliga att påträffa alla. Så trotsar bleksoten alla försök att förbättra digestion, blod och nerfsystem, hvilket ock lätt är förklarligt af den breda bas af orsaker denna sjukdom har. Så ser man denna sjukdom kunna uppkomma oaktadt anlitad gymnastik från barndomen; men detta låter äfven lätt förklara sig, då den kan nalkas på snart sagdt oräk-

neliga vägar: såsom medfödda anlag, pubertetsåren, andra försvagande sjukdomar, veklig uppfostran, vistande i stora städer, i trånga och osunda rum, oriktig diet och olämplig klädsel, roman-läsning och all öfverspänd uppgjagning af fantasien, svåra själslidanden af ena eller andra slaget m. m. Det blifver derföre första villkoret, att all möda lemnas ospard för uttinande af dessa och dylika källor till denna eller andra sjukdomar; men huru skall detta ske? Gymnastik gör det icke, så kraftigt detta medel än kan vara både att förebygga och bota sjukdomar. Det fordras en hel reform såväl i den moraliska och intellektuella, som i den fysiska uppfostran.

Professor Cederschiöld och Rektor Siljeström hafva nyligen yttrat sig öfver detta ämne, och säkert är talet härom ej öfverflödigt, såvida dermed kunde väckas några allvarsammare sträfvanden i allmänhet.

Att bibehålla känslan ren och varm för religionens röst, att rikta viljan åt det godas sträfvän och åt en okonstlad dygd, att väcka sinne och smak för det ädla och upphöjda, och bilda en sann och ädel karakter, borde vara föräldrars, lärares och lärarinnors heligaste pligt; ty huru mycket bättre, huru mycket lyckligare är icke en god, enkel okonstlad, samt sannt religiös bildad qvinna, än en lärd, som saknar qvinnans milda hängifna väsende. Säkert anlitas mer än nog förståndsförmögenheterna i våra flickskolor med en mängd läroämnen, men det olyckliga är, att det kommer vanligen icke längre än till en viss ytlighet. Detta är att förslappa i stället för att stärka, det är att göra oreda i stället för klarhet; den andliga synkretsen blifver väl större, men det blifver ingen sann och lefvande uppfattning. Denna själsbildning är olycklig för qvinnan, ty i stället för att pröfva, dömma och stadga sig

vid en fast och sann öfvertygelse, kommer hon antingen till ett oftygladt fantasispel utom verkligheten, eller insöfves hon i likgiltighet, hvarifrån hon förr eller sednare uppvaknar tom och utblottad på allt inre lif.

Måtte en sannare moralisk och intellektuel uppfostran komma qvinnan till del; man kan då hoppas på inflytelsen af en förbättrad fysisk. Den kraftiga impuls skarpskyttefrågan gifvit åt gymnastikens införande i skolor sträcker sig väl ej direkte till flickskolorna, der man ej är betänkt att bilda individerna för detta ändamål, men det har dock riktadt föreställningen om gymnastikens nödvändighet äfven här, såsom ett af de kraftigaste och lämpligaste medel i den fysiska uppfostran. Här uppkomma samma villkor som för gymnastik vid läroverken, der gossen och ynglingen gymnastisera: lämpliga lokaler; lärare eller lärarinnor, som förstå med urskilnad leda gymnastiken; omsorgsfullt utarbetade rörelseschemata; en eller en half timmas daglig gymnastik för hvarje flicka, der inga nödvändiga hinder bestämma undantag. Måtte verkligheten härutaf snart komma att visa, hvad den förmår.

Af samma författare har utkommit:

Akademisk afhandling om Lungemphysemet.

**Fysiologiska föreläsningar vid Gymn. Central-Institutet
i Stockholm under vintern 1858—1859.**

Bref från Utlandet.
